

Föreningen **Kilsbergstugan**

Medlemsinformation våren 2024
www.tomasboda.se

Lite sopor kan göra skillnad

En söndag i mitten av januari kom en gäst i Tomasboda och frågade om vi kunde ta hand om hans sopor. Det var inte mycket men han fick svaret att "antingen är det vi eller du som får ta med soporna för sopbilen kommer inte hit". Det utvecklade sig till ett samtal om hur vi får upp sakerna till serveringen. Som många andra så trodde denna gäst att vi åkte skoter, men det är ju i rygg-säcken på skidor eller till fots vi tar upp det vi behöver. Nu hade vi lite bekymmer att få upp en gasoltub som ju är stor och tung.

Det visade sig att denna gäst, Rickard Elvin, kunde erbjuda oss hjälp via sitt företag

Assistancekåren Örebro. Han lämnade sitt telefonnummer och vi bestämde att vår stugfogde, Jörgen Andersson, skulle kontakta honom.

En anställd på Assistancekåren, Kjell-Åke Evaldsson, bor nära Blankhult och har en bandvagn hemma på gården. Fredagen efter möttes Kjell-Åke och Jörgen föratt i mörkret köra upp till Tomasboda. En snabb och lätt transport av gasol, kaffe och saft.

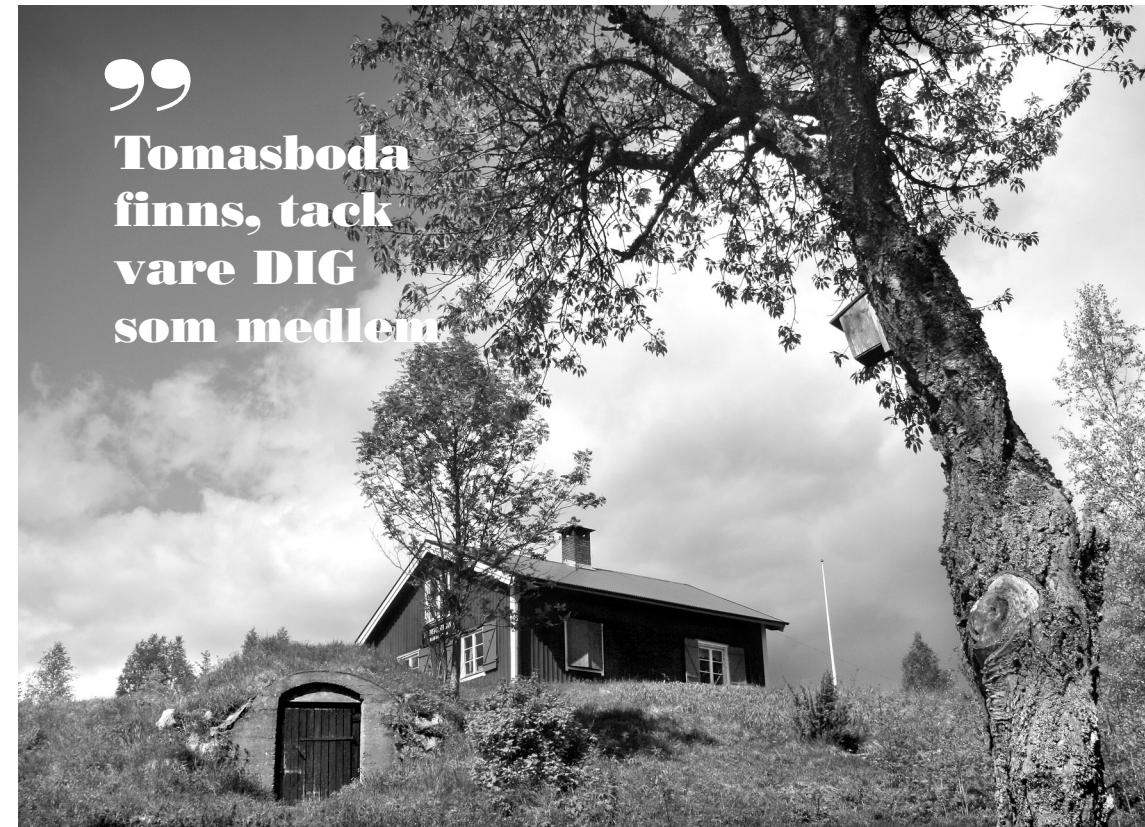
På söndagen kom Kjell-Åke med fru och hund till Tomasboda för att få lite fika. Givetvis kom han med bandvagn.

Ett stort TACK till Rickard och Kjell-Åke för hjälpen!

Örebro NSF Scoutkår/Elisabeth Wennhager

Styrelsen för Föreningen Kilsbergstugan: Mats Arvidsson, Jörgen Andersson, Kjell Stockhaus, Jörgen Westman, Lars Stjärnkvist, Håkan Åvall

”
Tomasboda
finns, tack
vare **DIG**
som medlem

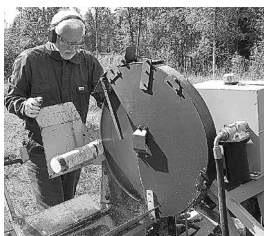
Årsmöte i Tomasboda tisdag 4 juni kl 18.30

Bokslut och dagordning delas ut på årsmötet.

Ordföranden har ordet

Tomasboda finns, tack vare DIG som medlem!

I en tid präglad av överflöd av valmöjligheter och ständig brist på tid är det inte konstigt att föreningar kämpar för att locka och behålla sina frivilliga. Från att sälja fika för scouterna till att organisera välgörenhetslopp, har volontärbete länge varit hjärtat i samhällets väv. Men nu, i en värld av snabb underhållning och omedelbar tillfredsställelse, kämpar föreningar mot en ström av avtagande engagemang.

Motivationen för frivilligsatser har förändrats. Tidigare var det en känsla av plikt eller gemenskap som drev oss att delta, nu måste föreningar skapa meningsfulla upplevelser och tydliga resultat för att behålla sina medlemmar. Att locka nya medlemmar (speciellt yngre) kräver

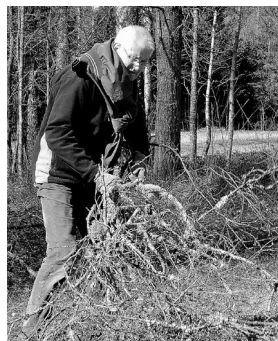
Mats Arvidsson, ordförande

kreativa metoder och en närvaro på sociala medier, medan de äldre frivilliga ofta söker efter en känsla av ändamål och kontinuitet. Men det är inte bara det moderna samhällets hastighet som påverkar. Den ökande individualismen och bristen på tidigare generationers sociala sammanhang har också bidragit till en minskning av engagemang. Det är en trend jag tror vi alla känner igen från de flesta föreningar.

Att få folk att lämna sina hem och delta i samhällsaktiviteter kräver mer än någonsin tidigare.

Så hur gör vi för att säkra Tomasbodas framtid? Jag tror att det är många fler än de som syns i medlemslistorna är måna om och uppskattar Tomasboda. Sprid kunskapen att Tomasboda finns ENBART tack vare sina medlemmar. Vi får inga bidrag från något annat håll för vår verksamhet.

Vi behöver bli fler. Vi behöver vända trenden att antalet medlemmar ständigt sjunker. Vi ses den 25 maj kl. 09:00 på vår nästa arbetsdag (det bjuds på lunch)! Ta gärna med en kompis! Och den 4 juni kl. 18:30 till årsmöte. (lägg redan nu den 7 september, höstens arbetsdag i din kalender)

Vi ses i Tomasboda!
Mats Arvidsson,
Ordförande

Redan tidigt 1600-tal drev man jordbruk i Tomasboda

Sven Engelbrektsson Rus

I Lappo Lindblads och Arne Yngströms snart fyrtioåriga klassiker *Ett besök i Tomasboda* presenteras den i husförhörslängder äldsta tomasbodingen. Han heter Daniel Nilsson och brukar gården kring sekelskiftet 1700. 1621 finns nybyggare i Tomasboda och de kan ha kommit dit runt 1615.

I boken *Finnarna i Kilsbergen* kastar Jan-Erik Björk nytt ljus över Tomasbodas äldre historia. 1616 bor Sven Engelbrektsson Rus i Tomasboda. Han är skuldsatt och husfattig. Sven brukar gården in på 1640-talet och kan ha varit svärfar till Per Larsson Ruus

som vid två ting år 1646 blir anklagad för att ha bränt rågfäll och släppt ut skogseld.

Inspirerad av Björks bok har undertecknad, inte utan lässvårigheter, dykt i källmaterialet i jakt på mer. Av 1620 års boskapslängd uttyder jag att Sven det året hade en häst och sex kor som betade i Tomasboda.

Sammantaget kan vi anta att den ekonomiska situationen repade sig för Sven Rus och hans familj.

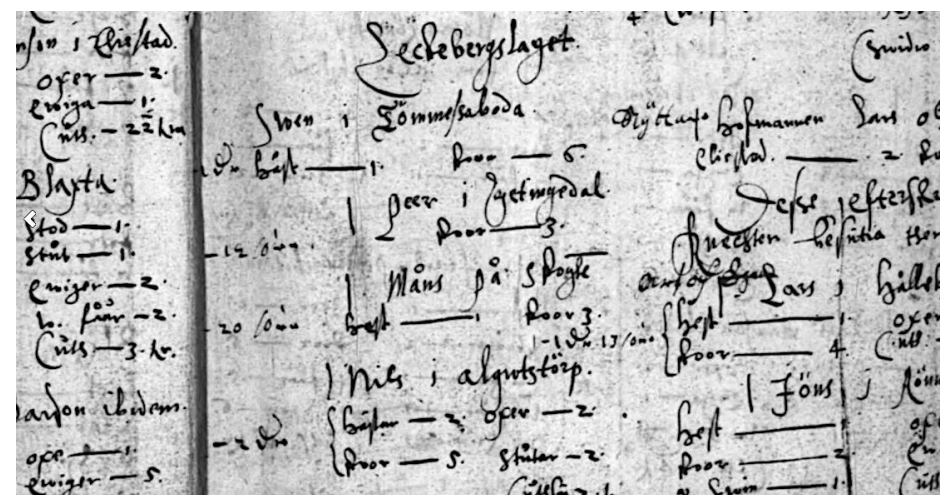

Text:
John Bärj

” Han hade en häst och sex kor, men var skuldsatt och husfattig

Faktaruta: Boken *Ett besök i Tomasboda* av Lappo Lindblads och Arne Yngströms (1985) finns att läsa på föreningens Kilsbergsstugans hemsida.

Boken *Finnarna i Kilsbergen, Kultur och bosättning 1580-1650* av Jan-Erik Björk (2019) är utgiven av Finnbygder i samverkan i samarbete med Finnbygdens Förlag. I boken, som berör den skogsfinska kolonisationen av Kilsbergen, drar författaren inte slutsatsen att Tomasboda är ett resultat av skogsfinsk kolonisation men noterar att *Finngårds mossen* återfinns mindre än en kilometer från Kilsbergsstugan och några stenkast från Rusasjön.

TEXT o FOTO: JOHAN KARLSTRÖM

Bergslagsleden

28 mil vandring
genom hela länet

”

Bergslagsleden är en 28 mil lång vandringsled genom hela Örebro län. Den är uppdelad i 17 etapper. Region Örebro län är huvudman för leden.

Samtliga etapper har rastplats med vindskydd, eldstad, vedförråd och toalett.

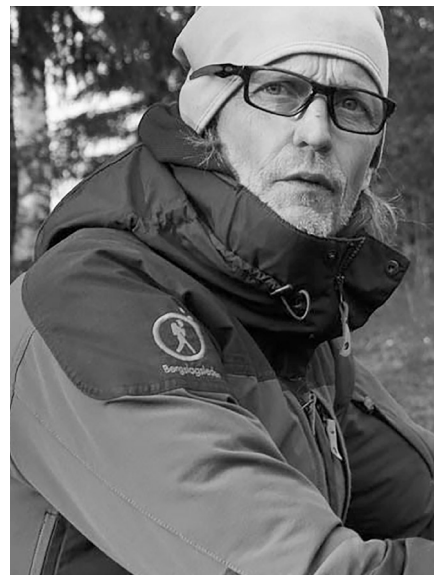
Bergslagsleden markeras med orange markering på träd eller stolpar. Vid vägskalet och stigförgreningar används hänvisningspilar med Bergslagsledens symbol.

Rundslingor, tillhörande och sammankopplade med Bergslagsleden, markeras med blå markering på stolpar eller träd

samt med blå pilar utan symbol. Samtliga etapper har rastplats med vindskydd, eldstad, vedförråd och toalett.

Bergslagsleden är en viktig pusselbit för regional utveckling, både turistiskt och ur ett folkhälsoperspektiv. Genom en attraktiv led lockar vi besökare från

hela världen, som genom att bo och äta bidrar till utvecklingen av natur- och landsbygdsturismen. Huvudman för Bergslagsleden är Region Örebro län.

Johan Karlström Region Örebro län

”

Antalet besökare på Bergslagsleden har ökat sedan 2016 och vi hade ca. 55 000 besökare 2023. Under pandemin var den siffran 100 000 besökare Ett extraordinärt år som är en parentes i statistiken.

Etapp 9

Blankhult - Annaboda, som passerar Tomasboda och Kilsbergsstugan är en av de populäraste etapperna. Dels är det nära till Örebro, vilket ger många dagsbesökare, men vi har också 2 väldigt fina rundslingor kopplade till etappen.

Göljestigen och Gårdsjötorp - Högsta punkten. Denna popularitet har gjort att etappen också har fler rastplatser samt vindskydd än övriga. Dels har Göljestigen 2 rastplatser men vi har även 3 platser med vindskydd. Göljan, nya vindskyddet i Blankhult som färdigställdes 2023, samt Tomasboda.

Många av våra etapper har gott om besökare året runt, framförallt rastplatserna, där det är allt från en dagsfika till folk som sover över och lagar mat. Det senare har blivit väldigt populärt även vintertid. Då vi har ved vid alla våra rastplatser blir vintern ibland en utmaning och vi har inte samma intensitet i påfyllning av ved vintertid.

Vindskyddet och eldstaden i Tomasboda har vi på agendan för 2024. Vi tänker titta över bänkarna runt eldstaden och ev. placera ytterligare en eldstad framför vindskyddet. Så har vi vid de flesta av våra vindskydd.

Idag jobbar vi med digitala kartor via Naturkartan och vår hemsida, men det finns även papperskartor av olika slag samt en Kartatlas över hela leden utgiven av Calazo förlag.

Vi har arbetat med en ny hemsida hela vintern och räknar med att lansera den under våren

Noterat

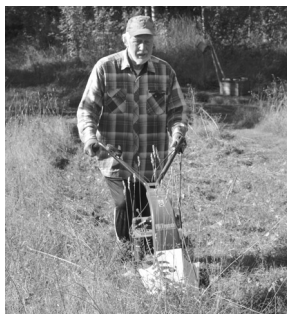

Mobilmasten i Tomasboda

Ännu är inte mobilmasten i Tomasboda i bruk. Föreningen Kilsbergstugan har varit i kontakt med operatören, Tele 2, som f.n. inte kan ge någon tidsplan när masten kan tas i bruk.

Arbetsdagar i Tomasboda

Lördag 25 maj och Lördag 7 september kl 9. Boka in dessa dagar för en arbetsinsats i Tomasboda. Vi slår av det vissna gräset, krattar och fejar. Efter några timmars arbetsinsats blir det sopplunch som vi hoppas kan intas utomhus.

Kilsbergen i litteraturen

För den som vill njuta av Kilsbergens naturen i litteraturen förutom i verkliga livet, finns flera olika böcker att ta del av. Via böckernas värld ges ju möjligheten att få Kilsbergsatmosfär hemifrån en bekväm läsfotöj.

Greta Adrians bok "Kilsbergen berättar" är utgiven till minnet av hennes farbror Axel Borg, den kända konstnären. Hon beskriver olika platser och händelser och skildrar detaljerat Tomasbodaprojektet, som gick ut på att väcka intresse hos örebroarna för vandringar och skidfärder i Kilsbergen.

I Birger Wennbergs biografi "Axel Borg – ett konstnärsliv" är det naturligt att han skildrar Ymningshyttans och Kilsbergens naturens betydelse för konstnären Borg.

Vill man börja sin Kilsbergshistoria riktigt tidigt är **Werner Taeslers** "Hur land blev landskap" en bra utgångspunkt. Då får man veta hur Kilsbergen en gång uppstod när inlandsisen drog sig tillbaka och Sveafallens vattenmassor forsade västerut.

"De blå bergen – liv och drömmar i Kilsbergen" av **Lena Hellström** innehåller många fina fotografier. Hennes "Utsikt från Bergslagsleden" berör ju naturligtvis även Tomasboda när vandringsleden skildras i ord och bild.

Carl A Lindsten har författat många guideböcker ("Sevärt ...") om Örebro, Örebros omgivning, och Bergslagen. Hans Kilsbergsbok, "Sevärt i södra Kilsbergen" innehåller såsom titeln anger endast intressanta besöksmål som ligger söder om Örebro-Karlskogavägen, varför Tomasbodadelen inte omnämns.

Närkes Skogskarlars klubb har ju utgivit ett häfte benämnt "Kilsbergstorp". Det innehåller en förteckning och beskrivning av de många torp som klubben kartlagt och även rest skyltar vid. Det finns säkerligen fler skildringar i ord och bild av olika miljöer i de blå bergen.

Per-Åke Bladh

Vi byggde en koja

Hösten 1980 byggde Arne Yngström och Bertil "Lappo" Lindblad en kolarkoja vid stora Dammsjön, utmed Bergslagsleden. "Lappo" Lindblad hade länge gått och funderat på att bygga en koja och vad var mera naturligt att göra det tillsammans med kompisen Arne Yngström.

I början av september året efter började man bygga kojans, som i slutet av månaden, och efter 423 timmars arbete stod färdig. Alltså 20 gånger längre tid än forna tiders kojbyggare. Men då hade de byggt en koja som skulle hålla 10 gånger längre. Det var vad de trodde!

Den 23 november 1981 invigdes kojans i närvaro av ett 100-tal intresserade, varefter den överlämnades till Kent Harrysson och Stiftelsen för Fritidsområden i Örebro län.

Den nyuppförda kojans visade sig bli mycket uppskattad av besökare längs Bergslagsleden. Många var de vandrare som uttryckte sin tacksamhet och glädje över kojans tillkomst.

Men säg den glädje som varar beständigt. En mulen decemberdag 1983 övernattade tre ynglingar i kojans som av någon okänd anledning brann ned till grunden. Det som hade tagit över 400 timmar att bygga, raserades på bara ett par timmar.

Källa: Ett besök vid Tomasboda

Noterat

Namnet Tomasboda I bergsjordeboken av år 1661 nämns hemmandet med namnet Tomasbo. På en karta från 1688 står för övrigt namnet Tomasbråten. "Bråte" betyder svedjeland. Efterleden – bråten ger alltså en antydning om att den förste tomasbodingen ägnade sig åt svedjebruk. Det har ibland framskyttat att efterleden – boda skulle tyda på att Tomasboda från början skulle ha varit en fåbod. Men den teorin torde kunna avföras.

Utvecklingen av Tomasboda

Vem som var den förste brukaren av Tomasboda går inte att klargöra. Möjligen kan han ha lystrat till namnet Tomas. Den i husförhörslängd först dokumenterade ägaren heter Daniel Nilsson född 1653.

Ursprungsbebyggelsen låg vid den plats där nu resterna efter rustorpet finns. Senare har ytterligare tre bostadshus uppförts på Tomasbodaområdet. För enkelhetens skull benämns husen med de namn som vi idag känner.

De fyra torpen är:

Rustorpet (byggår okänt)

Wägerstorpet (bygg på 1790-talet)

Kilsbergstugan -eller "Kallejansatorpet" (byggdes 1883)

Scoutstugan (byggd 1896)

Kilsbergstugan byggdes 1883 av Karl Jansson